

Afganistano kare patirti išgyvenimai išsiveržė knygomis

Atnaujinta Savivaldybės Jono Lankučio viešosios bibliotekos skaitykla antradienio vakarą vėl pakvietė į renginį – klaipėdiškio Afganistano karo veterano Zigmo Stankaus antrosios knygos „Miražas“ pristatymą ir fotografijų parodos „Lietuviai Afganistane 1979-1989“ atidarymą. Jos autorius – Vytautas Liaudanskis.

Įrodyti tiesą

„Buvau davęs vyrams žodį pristatyti Zigmo knygą, - vakarą pradėjo rajono Savivaldybės tarybos narys Algirdas Liaudanskis, - tad turime galimybę pabendrauti su dviejų knygų Afganistano tema autoriumi Zigmu Stankumi ir Afganistano karo veteranų organizacijos Klaipėdoje „Miražas“ pirmininku Rimantu Chmieliausku.“

Paprašytas prisiminti pirmąją knygą „Kaip tampama albinosais“, išleistą 1993 m., jos autorius sakė, jog grįžęs iš Afganistano net draugams turėjęs įrodinėti savo teisybę – čia veikė sovietinė propagandos mašina, kuri kalė, jog Afganistane nieko nevyko. „Susilaužęs stuburą turėjau laiko viską apmąstyti ir nusprendžiau parašyti apie tai, ką teko patirti Afganistano kare. Maniau, jog duosiu vienam, kitam paskaityti, paskui galės klausinėti“, - autobiografinės knygos kūrimo istoriją prisiminė Z. Stankus. Pasak jo, visuomenė gyvena bandos principu. Nes tik banda stengiasi sumenkinti visus, kitaip manančius, bandai svarbu tą mažumą paniekinti, kad nesijaustų nepilnavertė prieš individualistus - rašytojus, dailininkus... Tačiau rašytoju dviejų knygų autorius teigė savęs nelaikantis. Jis įsitikinęs, jei gali nerašyti – nerašyk. Rašytojas turi gyventi iš rašymo.

Atsakas niekinantiems

Romaną „Miražas“, kuris pasirodė pernai, Zigmą sakė rašęs sunkiai ir, palyginti su pirmąja knyga, ilgai – apie dvejus metus. „Gal penkis kartus ją perrašiau, taisiau, nes man priekaištavo, kad taip nerašoma, kai kurie žodžiai neverti, per daug keiksmožių... – stebėjosi reikalavimais knygai „Miražo“ autorius. – Tačiau tiek ten, Afganistane, tiek buvusioje Sovietų Sąjungoje gyvenimas buvo grubus, tad ir žodžiai tokie. Aš negaliu pataikauti daliai visuomenės, juk draugams į akis pažiūrėt nebegalėsiu.“

Paklaustas, ar sovietmečiu nebuvo įmanoma išsisukti nuo armijos, Z. Stankus sakė net nebandęs: „O aš ir nesigailiu, kad tarnavau. Afganistane išėjome rimtą vyriškumo mokyklą. Ir niekas nepaneigs to, kas buvo. Kare nėra idealizmo, mes galvojome tik apie vieną – kaip išgyventi. Bet tik savo sumanumu, nelipdami per kitus. Draugystė ir pareiga kitiems - ten šventas reikalas. Gržusius mus kai kas lygino su banditais. Visada būsi niekinamas tiek, kiek leisiesi. O tiems, kurie mus niekina, noriu pasakyti: jei tada, kai reikėjo prieštarauti, kai karas vyko ir mus ne savo valia vežė į Afganistaną, tylėjote, tai ir dabar patylėkite.“ Zigmą tokiems „teisuoliams“ siūlo prisiminti Šventąjį Raštą, kuriuo, nors sakosi nesąs pamaldus, dažnai pasiremiantis: „Neteisk ir nebūsi teisiamas“.

Gražaus gyvenimo iliuzija

Romaną „Miražas“ autorius skiria gimusiems 1955-1973 metais, arba, jo žodžiais tariant, kartai, „kuri nieko neturėjo, niekuo netikėjo ir nieko negalėjo... Bet laiminga...“ Tikrais įvykiais paremtą romaną autorius „Miražu“ pavadino todėl, kad miražas – tai iliuzija. „Kad išgyventum ten neišprotėjęs, reikėjo susikurti iliuziją iš kito, čia likusio gražaus gyvenimo. Dėlioji gražius atsiminimus kaip mozaiką ir patiki tuo, tačiau grįžti ir matai, kad to nėra, kad gyvenimas čia tavęs nelaukė, jis nuėjo be tavęs. Tačiau gyventi reikia toliau. Nereikia teigti sau, kad esi nelaimingas ir niekam nereikalingas, - įsitikinęs Zigmą. - Gyvenimas eina toliau ir jei negali jo pakeisti, reikia prie jo taikytis.“

Paprašytas plačiau papasakoti apie antrąją knygą, jos autorius sakė pavargęs nuo jos rašymo ir leidybos rūpesčių. „Parašiau, ir tiek. Jūs skaitykite ir vertinkite“, - kreipėsi knygos autorius į negausų būrelį klausytojų, tarp kurių buvo ne vienas jo kartos vyras, tarnavęs Afganistane, padėjo knygą.

Vakaro dalyvius sudomino ir Vytauto Liaudanskio, taip pat tarnavusio Afganistane, parengta fotografijų paroda „Lietuviai Afganistane 1979-1989“. Jono Lankučio viešosios bibliotekos skaitykloje ją bus galima aplankyti iki kovo 11 d. Nuotraukose iš Afganistane tarnavusių lietuvių archyvo užfiksuotos karių kasdienybės akimirkos, gamtos vaizdai, karo laukai.